

У РАДІ БОТАНІЧНИХ САДІВ ТА ДЕНДРОПАРКІВ УКРАЇНИ

У 2017 р. відбулися три сесії Ради ботанічних садів та дендропарків України (РБСДУ).

22—23 травня спільно з ботанічним садом і кафедрою дендрології та лісової селекції Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБіП) проведено сесію РБСДУ та міжнародну наукову конференцію «Роль ботанічних садів і дендропарків у вивченні та формуванні стійкого біорізноманіття лісових і міських екосистем». Заявки на участь надійшли з різних міст України (Харкова, Білої Церкви, Києва, Умані, Львова, Житомира, Дніпра, Чернівців тощо) і Болгарії. У роботі конференції взяли участь понад 90 науковців з ботанічних садів і дендропарків України, представників лісотехнічної галузі по лінії Агентства лісових ресурсів та співробітники НУБіП.

Учасників конференції привітав завідувач кафедри дендрології та лісової селекції НУБіП канд. с.-г. наук Ю.М. Марчук. Він наголосив, що мета конференції — привернути увагу суспільства до збереження генофонду рослин, насамперед тих, які занесені до міжнародних та вітчизняних охоронних списків. Директор Навчально-наукового інституту лісового і садово-паркового господарства П.І. Лакида привітав учасників і висловив сподівання на плідну роботу та співпрацю. Голова РБСДУ Н.В. Заїменко подякувала організаторам зібрання і наголосила на тому, що ботанічні сади і дендропарки України мають співпрацювати у галузях лісового і садово-паркового господарства.

Було заслухано виступи вітчизняних учених: д-р біол. наук В.І. Мельника (НБС імені М.М.Гришка НАН України), д-р біол. наук Б.Є. Якубенка (НУБіП), д-р с.-г. наук Д.Б. Рахметова (НБС імені М.М.Гришка НАН України), канд. біол. наук В.М. Грабового (Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України), д-р біол. наук С.І. Галкіна (Державний дендропарк «Олександрія» НАН України), канд. біол. наук С.А. Лось (Український науково-дослідний інститут лісового господарства та лісомеліорації імені Г. М. Висоцького),

д-р с.-г. наук С.Б. Коваленка (НУБіП), Г.В. Підтиканої (Дослідно-селекційний дендрологічний лісовий центр «Веселі Боковеньки») та ін. Учасники конференції оцінили досвід і здобутки провідних дендрологічних парків «Софіївка» та «Олександрія» у збереженні об'єктів садово-паркового мистецтва і колекцій рослин, які поповнювали протягом декількох століть. Відзначено високий рівень стану ботанічного саду НУБіП. Останнім часом у ньому обладнано місця для відпочинку та навчання, нову доріжково-стежкову мережу, проведено ревізію та омолодження рослин у колекціях.

Учасники конференції відвідали розсадник декоративних рослин «Єва» (Київська обл.). Власник господарства Роман Золотаревський провів цікаву екскурсію по садовому центру і розсаднику.

Відзначено необхідність об'єднати зусилля працівників лісової галузі і ботанічних садів та дендропарків України для вирішення питань, які стосуються охорони природи, зокрема, збереження рідкісних видів рослин на територіях лісового фонду. Матеріали конференції опубліковано у журналі «Лісове і садово-паркове господарство».

19—21 вересня у м. Одесі спільно з Міністерством освіти і науки України та Одеським національним університетом імені І.І. Мечникова на базі Ботанічного саду імені академіка В.І. Липського було проведено міжнародну наукову конференцію «Генофонд колекцій ботанічних садів і дендропарків — запорука сталих фітоценозів в умовах кліматичних змін», присвячену 150-річчю Ботанічного саду імені академіка В.І. Липського, та другу сесію РБСДУ. У роботі конференції взяли участь 136 представників із 42 ботанічних установ та вищих навчальних закладів України і Молдови, міської та обласної ради, місцевої преси і телебачення.

Учасників зібрання привітав ректор Одеського національного університету імені І.І. Мечникова д-р політ. наук І.М. Коваль. Зусиллями багатьох поколінь учених невелика ботанічна

колекція за 150 років перетворилася на Ботанічний сад, який є не лише зібранням рослин, базою для праці науковців, а й улюбленим місцем відпочинку одеситів. Ректор відзначив, що найбільшою цінністю є співробітники ботанічного саду, які своєю натхненною працею створюють красу. Від імені обласної ради, мера м. Одеси та міської адміністрації І.М. Коваль вручив грамоти та відзнаки директору Ботанічного саду д-р біол. наук О.М. Слюсаренку і працівникам установи, подякував усім співробітникам за сумлінну працю.

Від імені облдержадміністрації до учасників конференції звернувся народний депутат, голова постійної комісії з питань житлово-комунального господарства, екології та надзвичайних ситуацій О.В. Іваницький. Він подякував О.М. Слюсаренку за співпрацю і наголосив, що міська рада опікується зеленими насадженнями міста більше, ніж раніше, і зацікавлена в їх збереженні, оскільки стан зелених насаджень є показником розвитку міста. Він побажав Ботанічному саду процвітання, а працівникам — здоров'я та благополуччя. Слова поздоровлення та привітання виголосила також голова профспілки Н.О. Дубовик. Голова РБСДУ, директор Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка, чл.-кор. НАН України Н.В. Заїменко привітала О.М. Слюсаренку і колектив Ботанічного саду із ювілеєм і наголосила, що, незважаючи на те, що ботанічні сади університетів переживають нині не найкращі часи, Одеському ботанічному саду вдається підтримувати цінні колекції рослин у належному стані та поповнювати їх. О.М. Слюсаренку у пленарній доповіді ознайомив присутніх з історією створення і розвитку Ботанічного саду та його нинішнім станом.

З привітаннями і поздоровленнями виступили директори та делегати від інших ботанічних установ України: О.О. Альохін (Ботанічний сад Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна), канд. біол. наук Т.О. Деревенко (Ботанічний сад Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича), канд. біол. наук М.Б. Гапоненко (НБС імені М.М. Гришка НАН України), канд. біол. наук В.П. Коломійчук (Ботанічний сад імені акад. О.В. Фоміна Київського національного

університету імені Тараса Шевченка), д-р біол. наук І.І. Коршиков (Криворізький ботанічний сад НАН України) та ін. Із пленарними доповідями виступили д-р істор. наук В.М. Гамалія (Державний економіко-технологічний університет транспорту), д-р біол. наук В.І. Мельник (НБС імені М.М. Гришка НАН України), О.О. Альохін (Ботанічний сад загальнодержавного значення Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна), д-р біол. наук С.В. Клименко (НБС імені М.М. Гришка НАН України).

На сесії РБСДУ було обговорено звіт та оголошено про відкриття сторінки у facebook за адресою @rbsdkraine. Упродовж 2017 р. РБСДУ знову порушувала питання щодо фінансування ботанічних садів вищих навчальних закладів та повернення їм наукового статусу, а також щодо земельного податку з дендрологічних парків. Відстоювали стабільну діяльність заповідника «Асканія Нова», робота якого ускладнилась у зв'язку із прийняттям поправок до окремих законодавчих актів. Було підготовлено звернення до міністерств освіти і науки та екології, народних депутатів, Прем'єр-міністра та Президента України. На засіданні було обговорено проблеми установ РБСДУ та намічено шляхи їх вирішення.

Учасники конференції відвідали Ботанічний сад Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, м. Одесу, Інститут виноградарства та виноробства імені В.Є. Таїрова.

Матеріали конференції опубліковано у збірнику «Генофонд колекцій ботанічних садів і дендропарків — запорука сталих фітоценозів в умовах кліматичних змін. Збірник статей міжнародної наукової конференції, присвяченої 150-річчю Ботанічного саду імені академіка В.І. Липського Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. 19—21 вересня 2017 року».

Заслухавши доповіді та обговоривши проблеми ботанічних садів і дендропарків України на засіданні РБСДУ присутні зазначили таке:

1. Відзначити високий науковий і організаційний рівень проведення конференції «Генофонд колекцій ботанічних садів і дендропарків — запорука сталих фітоценозів в умовах кліматичних змін».

2. Відзначити провідну роль ботанічних садів і дендропарків України у збереженні генетичного різноманіття рослин, яке є запорукою створення сталих фітоценозів в умовах кліматичних змін, особливо на урбанізованих територіях.

3. Консолідувати зусилля зі збереження фіторізноманіття шляхом обміну посівним і посадковим матеріалом, який є унікальною базою для селекції стійких форм рослин (декоративних, плодкових, кормових, енергетичних тощо), що є основою для сталого розвитку України в умовах змін клімату.

4. Звернути увагу керівництва країни на негативну тенденцію у фінансуванні ботанічних садів загальнодержавного значення (особливо ботанічних садів вищих навчальних закладів), недостатність якого катастрофічно впливає на видовий склад колекцій (особливо закритого ґрунту), а також призводить до втрати досвідчених фахівців у галузі інтродукції рослин та порушує чинне природоохоронне законодавство України.

5. Схвалити роботу Ради ботанічних садів та дендропарків України.

6. Активізувати участь РБСДУ у Міжнародній асоціації ботанічних садів та дендропарків країн СНД та інших організаціях міжнародного значення, зокрема в Міжнародній раді ботанічних садів з охорони рослин (BGCI).

5—6 жовтня в Чернівцях відбулася міжнародна наукова конференція «Регіональні проблеми вивчення і збереження біорізноманіття», присвячена 140-річчю Ботанічного саду та кафедри ботаніки, лісового і садово-паркового господарства Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Відкриття конференції проходило у Червоній залі університету за участі ректора проф. С.В. Мельничука. З привітаннями виступили д-р біол. наук М.М. Марченко, д-р біол. наук І.І. Чорней та ін. На конференції розглянули питання, присвячені теоретичним і прикладним аспектам інтродукції рослин, вивченню та охороні фіторізноманіття *in situ* і *ex situ*, генетичному поліморфізму рослин, формуванню, функціонуванню та використанню музейних і гербарних

колекцій у природоохоронних дослідженнях, історичним аспектам регіональних природничих досліджень, сучасним проблемам менеджменту ботанічних садів та дендропарків.

Конференцію було проведено на високому науковому та організаційному рівні. Директор Ботанічного саду Т.О. Деревенко ознайомила присутніх з історією його створення, сучасним станом і перспективами розвитку. Представники ботанічних садів та дендропарків України і РБСДУ привітали співробітників Ботанічного саду та побажали процвітання і успішного розвитку. Учасники мали змогу прослухати доповіді та взяти участь в їх обговоренні. Під час конференції було проведено екскурсії по території університету, дендрарію, Ботанічному саду та м. Чернівці. Тези доповідей опубліковано у матеріалах міжнародної наукової конференції «Регіональні проблеми вивчення і збереження біорізноманіття».

Підбито підсумки конкурсу на здобуття премії імені академіка М.М. Гришка серед науковців НАН України, заснованої онуком академіка М.М. Гришка М.Ю. Гришком. На засіданні бюро РБСДУ було розглянуто роботи, подані на конкурс, та затверджено рішення комісії з її присудження. Лауреатами премії імені академіка М.М. Гришка стали науковці Державного дендрологічного парку «Тростянець» НАН України В.А. Медведєв та О.О. Ільєнко.

На засіданні РБСДУ було розглянуто звернення в.о. ректора Національного фармацевтичного університету (м. Харків) А.А. Котвицької та директора Ботанічного саду цього університету В.С. Петухова про включення Ботанічного саду до складу РБСДУ. Члени бюро одностайно схвалили рішення щодо прийняття нового учасника та рекомендували винести це питання для затвердження на найближчій сесії РБСДУ.

*Голова Ради ботанічних садів
та дендропарків України,
чл.-кор. НАН України
Н.В. ЗАЙМЕНКО*

*Учений секретар, канд. біол. наук
А.М. ГНАТЮК*